

VI ER MANGE FRØ OG SJÆLE

På Charlottenborg deltager kunstnere med ophav i tidligere koloniserede lande i en hjertegribende og smuk udstilling om de systemiske grundlag for menneskers og naturens fortsatte mistrivsel. Men museet bør blande egen kolonihistorie udenom

Kunstkritik Sabitha Söderholm

Planterne og landskaberne har altid båret vidnesbyrd til menneskets historie. Planterefund, som korn, frø og frugtkerner fra arkæologiske udgravninger, kan fortælle os om de afgrøder, mennesker gennem historien har dyrket, indsamlet og spist. Ændringer i landskaber kan berette om menneskets ageren i disse landskaber.

Ryddede skovområder til fordel for teplantager i Indien fortæller historien om det britiske imperiums magt til at tilrane sig land med det formål at tilfredsstille den efterspørgsel på te, der var i Europa. Fra handelskompagni til kolonimagt. I min egen have dukkede der pludselig fennikel op af jorden, jeg ikke selv havde sået, og bar vidne om, at der inden u mig havde boet en anden. Hele tiden fortæller naturen os ting, hvis vi lytter og ser efter.

I gruppeudstillingen *Seeds and Souls* kurateret af Christine Eyene med værker af kunstnerne Brook Andrew, Shiraz Bayjoo, Sonia Boyce, Ishita Chakraborty, Annalee Davis, Michelle Eistrup, Sheroanawe Hakihiiwe, Linda Lamignan og Yvon Ngassam udforskes forbindelserne mellem botanikkens historie og kolonitiden og dens arv. Alle kunstnerne har et tilhørsforhold til steder, som den europæiske kolonialisme har bedrevet rovdrift mod i form af udvinding af naturressourcer, slaveri, udryddelse af oprindelige kulturer, sprog og historier samt ødelæggelse af landskaber og biodiversitet. Det er en både hjerteskerende, rørende, opløftende og meget vigtig udforskning, der finder sted.

Hvis vi vil forstå klimakrisen, hvilket vi på det mest akutte må forsøge, så må vi forstå den historie, der har efterladt landskaber og mennesker i de tilstande, de befinder sig i nu, og de systemer af magt og ulighed, der ligger til grund for naturens fortsatte mistrivsel.

Bland jer udenom

På Charlottenborg lå tidligere den botaniske have, inden haven blev flyttet til sin nuværende placering bag Nørreport. Haven var ejet og drevet af kongen og universitetet. Charlottenborg blev, ligesom det øvrige af Kgs. Nytorv, hovedsageligt finansieret af penge, der blev indtjent igennem kolonialismen.

Det var Christian 5., der lod Kgs. Nytorv opføre, og han var som bekendt med til at etablere kolonier i Afrika og Caribien som led i den danske trekantshandel og havde stor succes derved.

De botaniske haver havde blandt andet til formål at skulle fremvise de smukke 'eksotiske' og også økonomisk betydningsfulde planter, man som trofæer havde taget med hjem fra kolonierne. Det er med dette udgangspunkt, at Kunsthall Charlottenborg, med en kort bemærkning i pressematerialet, forsøger at indføre dem selv i udstillingen. Jeg ville nok ønske, at kunsthallen blandede sig udenom og lod udstillingen være sin egen, at de i stedet gjorde en separat indsats for at forholde sig til de gamle bygningers historie. Det er selvfølgelig vedkommende og til dels oplagt at inddrage institutionens placering og historie i udstillingen, men det er hverken rimeligt eller tilstrækkeligt at invitere en masse kunstnere med ophav i tidligere koloniserede lande til at lave en så hjertegribende og smuk udstilling og tro, at man derved kan få aflad. Se i stedet indad, find ud af jeres historie, og hvordan den stadig er en del af institutionen. Nok om det.

Vi

Sheroanawe Hakihiiwe har en række tegninger med, der er lavet på papir, som er fremstillet af sukkerør bagasse. Papiret er håndlavet, og tegningerne er illustrationer af forskellige planter. Tegningerne ligner, at de er revet ud af en større samling, at de er en del af et arkiv og en hukommelse. Det føles nødvendigt, at de er her, som for ikke at glemme.

Der er en intimitet i værkerne, og jeg er så heldig til pressevisningen at høre Hakihiiwe selv fortælle om sit arbejde. Han peger på hver enkelt tegning og fortæller på spansk, hvilken plante det er, hvad den kan, og hvordan hans folk anvender den. Han har en tolk med sig, der oversætter til engelsk, og der er noget ved denne redegørelse på forskellige sprog, der knuser mit hjerte. Sporene af Europas vold, der viser sig i vores tunger og trækker spor i vores fortællinger. Det knuser mit hjerte, og på samme tid bliver jeg så opløftet og rørt over Hakihiiwes fortælling i sine værker og over alle de andre deltagende kunstnere. Hvordan vi nærmer os

hinanden og vores egne historier. Hvordan vores stemmer bliver tydeligere, hvordan denne optevling af historier, der finder sted på Charlottenborg, også finder sted alle mulige andre steder, at vi deler med hinanden, hvad der er blevet forsøgt fjernet. Insisterer på det, fortæller om det og viser det frem.

Og jeg tillader mig at skrive vi. Vi, der er efterkommere, vi, hvis hjemlande har været (og stadig er) koloniserede. Vi, der er blevet revet op med rode, vi, hvis historier er gået tabt, vi, der har mistet vores land, og vi, der bevidner Vestens fortsatte udnyttelse af landjord og folk i vores hjemegne, vi, der har mistet vores sprog, vores landskaber, vores planter. Det er ikke kun et fælles vi. Det er store separate landområder og forskellige folkeslag, og den vold og udnyttelse, der har skabt et fælles narrativ, er svær at komme udenom, men i udstillingen her ser vi også, hvordan det ikke kun er Europas vold, der binder os sammen, men netop hvordan vi først og fremmest defineres af vores egne, fælles og landjordens historier.

Blomster vs. Balling

I Ishita Chakrabortys installation »Exotic Plants in the Garden – What to Do?« har hun malet store 'eksotiske' blomstermotive hen over Charlottenborgs vægge, og den ene endevæg er malet helt sort. De store vinduer i rummet har udsigt ud over Nyhavn, og der er noget utroligt sigende og nærmest ironisk i at betragte blomsterne, der omkranser eller nærmer sig den Erik Balling-blå himmel og Nyhavns ikoniske huse, der er sådan et vartegn på danskerne Danmark. Rent billedligt er det smukt, den skyfri himmel, de forskelligt farvede huse, vinduernes buegang og Chakrabortys malede blomster i matchende farver.

Men hvad er historien om disse 'eksotiske' invasive planter, der bebor vores landskab og bryder murværket? I rummet står

to bænke, og der kan man sætte sig og lytte til historier fortalt af en række fængslede immigranter og flygtninge. De fortæller om deres rejser til Europa og om at være fanget et sted, de troede skulle befri dem.

I Linda Lamignans store triptykon »Petroleum Landscapes: If we let it burn«, ser vi tre træplader dækket med petrolums-voks, der skaber mønstre i forskellige brune nuancer. Titlen refererer til den råolie, der eksporteres fra Nigeria til Norge, raffineres i Norge og derefter eksporteres tilbage til Nigeria (kan I også høre jorden sukke tungt og opgivende?), og min første tanke er egentlig, hvor meget jeg elsker farven brun, og hvor meget jeg plejede at hade den. Hvor meget jeg forbandt den med ikke at høre til, ikke at være velkommen, men som jeg stod der og betragtede Lamignans værk tænkte jeg: Det er os, der er mange – der er mange steder at høre til både inden for og uden for Vestens grænser. Og for mig er det netop i dette, at udstillingen viser sin styrke. At den ud fra alle sine forskellige fortællinger, betragtninger og undersøgelser forsøger (og lykkes med) at skabe et nyt fundament. Et håb! Vi er ikke, hvad der er blevet gjort mod os, vi er alt det, vi er skabt af, vi er frøene og sjælene.

Mundtlige overleveringer

I Yvon Ngassams film »Lolodorf, A Colonial History« udforskes historien om Lolodorf, en by, der grænser op til et skovområde i det sydlige Cameroun. Filmen sammenfatter på flere skærme mundtlige overleveringer, myter, fakta og fortalte historier og brudstykker fra den kollektive hukommelse. Det er klip af ældre, der fortæller deres egne historier, og skoleelever, der fortæller, hvad de har fået fortalt af deres ældre. Og som jeg sidder og lytter, synker hjertet helt mildt på plads i brystkassen. Den mundtlige overlevering af vores historier er for mig noget af det smukkeste

og mest betydningsfulde, der findes. Lyt til vores ældre, og lad historierne fortsætte i os selv, lad fortællingerne blive deres egne landskaber i vores hukommelser.

I Brook Andrews installation »Ngahuu Dhugul Birra (To See My Skin Broken)«, bestående af malerier og skulpturer, får jeg lyst til at flytte ind i farverne. Ser jeg nærmere efter, ser det ud til, at skulpturerne er faldet sammen eller gået i stykker, men ikke på nogen urovækkende måde. Det er, som om elementerne i installationen har fundet deres egne måder at præsentere sig på, fritaget for institutionens fejltolkninger og eksotiseringer. Det gør mig glad. Fuglen i midten af rummet hænger med næbbet, men måske den bare hviler sig?

I »Crop Over« af Sonia Boyce følger vi figuren Shaggy Bear, der er en central figur i en årlig høstfestival, der opstod ud af hverdagen på sukkerplantagerne i Caribien. I filmen hører vi først om festivalens forskellige figurer, og derefter ser vi folk, der danser og fester i gaderne. »A Hymn to the Banished« af Annalee Davis er en udfoldet kasse, der indeholder håndlavede bøger, en æske med besværgelser, fiskenet og en skriferulle med navne på forviste kvinder fra Skotland, der blev sendt til Barbados. I Davis' værk tager hun afsæt i gamle traditioner tæt knyttet til landet, og gennem besværgelser og objekter undersøger hun og forsøger at reparere skaderne forvoldt af det britiske imperium. Værket står for mig som en drøm eller et ønske, en mulig vej at gå.

Installationen »Zot Konn – Yeman (They know – the wise)« af Shiraz Bayoo inkorporerer planter, arkiver og arkitektur fra den botaniske have Kew Gardens i London. Otte store stofstykker med print af billeder fra den botaniske have hænger ned fra loftet, og deres buede former minder om palmehusets ruder. Den botaniske have optræder fragmenteret, som et levn. Et blik, der tilby-

Fra venstre: Linda Lamignan: 'Petroleum Landscapes: If we let it burn' (2023). Yvon Ngassam: 'Lolodorf, A Colonial History' (2023). Ishita Chakraborty: 'Exotic Plants in the Garden – What to Do?' (2022). Foto: David Stjernholm

der andet end det, de botaniske haver var tænkt som: et symbol på imperiets magt.

Bag dem vises en video af danseren Nicolas Faubert, der bevæger sig igennem en mængde billedmateriale, der alt sammen omhandler udvekslingen af en række plantearter ført fra Mauritius til Storbritannien under kolonistytet. Dette er udstillingens mest konkrete forsøg på at vise sammenhængen (volden) mellem kolonitidens botaniske haver og deres formål, og så hvad det efterlader os med i dag. Og det er gribende! Det er langt fra kun sorg, skade og Europas koloniale vold, der trækker sig igennem denne udstilling, nej, det, der står centralt, er ømhed, omsorg, mod og håb. Viljen og vigtigheden af at huske og fortælle. Skrive historien selv.

I Michelle Eistrups smukke grotteinstallation »Mineral Emmisaries«, der afbilder en række australske stenarter, skriver og spørger hun på væggen, hvad jeg også vil lade denne anmeldelse slutte af med og selv spørge om: »Når nu min eksistens er knyttet til naturen, hvad vil det da betyde at være afstemt med alt? Hvad vil det betyde at anerkende værdien og vigtigheden af hver eneste sten, insekt, mineral, plante, træ, ørn og slange?«

kultur@information.dk

'Seeds and Souls', gruppeudstilling på Charlottenborg, indtil den 18. februar 2024

Sabitha Söderholm er forfatter og kunstner og ny kunstanmelder på Information